DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

10. februar 2009 *

I sag C-185/07,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 68 EF og 234 EF, indgivet af House of Lords (Det Forenede Kongerige) ved afgørelse af 28. marts 2007, indgået til Domstolen den 2. april 2007, i sagen:

Allianz SpA, tidligere Riunione Adriatica Di Sicurtà SpA,

Generali Assicurazioni Generali SpA

mod

West Tankers Inc.,

har

* Processprog: engelsk.

DOMSTOLEN (Store Afdeling)

sammensat af præsidenten, V. Skouris, afdelingsformændene P. Jann, C.W.A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts og A. Ó Caoimh samt dommerne P. Kūris, E. Juhász, G. Arestis, A. Borg Barthet, J. Klučka (refererende dommer), E. Levits og L. Bay Larsen,

generaladvokat: J. Kokott
justitssekretær: fuldmægtig K. Sztranc-Sławiczek,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 10. juni 2008,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Allianz SpA, tidligere Riunione Adriatica Di Sicurtà SpA og Generali Assicurazioni Generali SpA ved S. Males, QC, bistået af barrister S. Masters

— West Tankers Inc. ved solicitor I. Chetwood, bistået af barristers T. Brenton og D. Bailey

— Det Forenede Kongeriges regering ved V. Jackson og S. Behzadi-Spencer, som befuldmægtigede, bistået af V. Veeder og A. Layton, QC

— den franske regering ved G. de Bergues og A.-L. During, som befuldmægtigede

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved A.-M. Rouchaud-Joët og M. Wilderspin, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 4. september 2008,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001 L 12, s. 1).

2 Anmodningen er blevet fremsat i forbindelse med en tvist mellem på den ene side Allianz SpA, tidligere Riunione Adriatica Di Sicurtà SpA, og Generali Assicurazioni Generali SpA (herefter »Allianz og Generali«) og på den anden side West Tankers Inc. (herefter »West Tankers«) vedrørende West Tankers' erstatningsansvar uden for kontrakt.

Retsforskrifter

International ret

3 Konventionen om anerkendelse og fuldbyrdelse af udenlandske voldgiftskendelser, undertegnet i New York den 10. juni 1958 (*United Nations Treaty Series, UNTS*, bind 330, s. 3, herefter »New Yorkkonventionen«) bestemmer i artikel II, stk. 3:

»Domstolene i en kontraherende stat skal, hvis der rejses sag om et forhold, hvorom parterne har truffet en aftale som omhandlet i denne artikel, på begæring af en af parterne henvise dem til voldgift, medmindre den finder, at den nævnte aftale er ugyldig, ude af kraft, eller at den ikke kan gennemføres.«

Fællesskabsbestemmelser

4 Følgende fremgår af betragtning 25 til forordning nr. 44/2001:

»For at respektere medlemsstaternes internationale forpligtelser bør denne forordning ikke berøre de konventioner vedrørende særlige områder, som medlemsstaterne er parter i.«

5 Denne forordnings artikel 1, stk. 1 og 2, bestemmer:

»1. Denne forordning finder anvendelse på det civil- og handelsretlige område, uanset domsmyndighedens art. Den omfatter i særdeleshed ikke spørgsmål vedrørende skat, told eller administrative anliggender.

2. Denne forordning finder ikke anvendelse på:

[…]

d) voldgift.«

6 Forordningens artikel 5 bestemmer:

»En person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges i en anden medlemsstat:

[…]

3) i sager om erstatning uden for kontrakt, ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå

[…]«

Nationale bestemmelser

7 Section 37(1) i loven af 1981 om Supreme Court (Supreme Court Act) bestemmer:

»High Court kan ved kendelse træffe en foreløbig eller endelig beslutning […] i alle sager, hvor det forekommer retten at være begrundet og passende.«

8 Loven af 1996 om voldgift (Arbitration Act 1996) bestemmer følgende i section 44 med overskriften »Beføjelser, som kan udøves af domstolen til støtte for voldgiftssager«:

»1) Medmindre andet er aftalt mellem parterne, har domstolen til brug for og i relation til voldgiftssager den samme beføjelse til at nedlægge forbud på de områder, som er nævnt nedenfor, som den beføjelse, som den har til brug for og i relation til retssager.

2) Disse områder er følgende:

[…]

e) nedlæggelse af et midlertidigt forbud […]«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

9 I august 2000 kolliderede Front Comor, et skib, der ejes af West Tankers, og som var chartret til Erg Petroli SpA (herefter »Erg«), med en mole, som ejedes af Erg, i Siracusa (Italien) og forårsagede skade. Charterkontrakten var undergivet engelsk ret og indeholdt en klausul, hvorefter alle tvister, der hidrørte fra kontrakten, skulle afgøres ved en voldgiftsret i London (Det Forenede Kongerige).

10 Erg henvendte sig til sit forsikringsselskab, Allianz og Generali, med henblik på at opnå en skadeserstatning op til grænsen for forsikringsdækningen, og anlagde en voldgiftssag i London mod West Tankers for det overskydende beløb. West Tankers bestred, at rederiet skulle være erstatningsansvarligt for skaderne forårsaget ved kollisionen.

11 Efter i henhold til forsikringspolicen at have udbetalt Erg skadeserstatning for den skade, som det havde lidt, anlagde Allianz og Generali den 30. juli 2003 sag mod West Tankers ved Tribunale di Siracusa (Italien) med påstand om godtgørelse af de beløb, som de havde betalt til Erg. De henviste til deres ret til at indtræde i Ergs krav i medfør af artikel 1916 i den italienske Codice Civile. West Tankers gjorde gældende, at denne ret ikke var kompetent til at behandle sagen, idet der var indgået en voldgiftsaftale.

12 Sideløbende anlagde West Tankers den 10. september 2004 sag ved High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Commercial Court) (Det Forenede Kongerige), med påstand om, at tvisten mellem West Tankers på den ene side og Allianz og Generali på den anden side skulle behandles ved voldgift i medfør af den nævnte voldgiftsaftale. West Tankers nedlagde også påstand om nedlæggelse af et forbud mod, at Allianz og Generali lod nogen anden ret end voldgiftsretten behandle tvisten, og mod, at de fortsatte sagen ved Tribnale di Siracusa (herefter »anti-suit injunction«).

13 Ved dom af 21. marts 2005 gav High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Commercial Court), West Tankers medhold og nedlagde den »anti-suit injunction«, der var nedlagt påstand om, over for Allianz og Generali. Sidstnævnte appellerede denne afgørelse til House of Lords. De gjorde gældende, at udstedelsen af et sådant forbud er i strid med forordning nr. 44/2001.

14 House of Lords har først og fremmest henvist til dom af 9. december 2003, Gasser (sag C-116/02, Sml. I, s. 14693), og af 27. april 2004, Turner (sag C-159/02, Sml. I, s. 3565), som i det væsentlige fastslog, at nedlæggelsen af et forbud, hvorved en part afskæres fra at anlægge en retssag eller fortsætte en allerede anlagt retssag i en anden medlemsstat, ikke er forenelig med ordningen indført ved forordning nr. 44/2001, selv om forbuddet er nedlagt af den ret, som ifølge denne forordning er kompetent. Dette skyldes, at den nævnte forordning udgør et fuldstændigt sæt fælles regler vedrørende kompetence-

fordelingen mellem retterne i medlemsstaterne, som må have gensidig tillid til hinanden med hensyn til den korrekte anvendelse af de nævnte regler.

15 Ifølge House of Lords kan dette princip imidlertid ikke udstrækkes til at gælde i voldgiftssager, som helt er udelukket fra anvendelsesområdet for forordning nr. 44/2001, jf. artikel 1, stk. 2, litra d), i denne forordning. Der findes ikke på dette område et samlet sæt ensartede fællesskabsbestemmelser, hvilket er en nødvendig betingelse for, at der kan skabes og bevares en gensidig tillid mellem retterne i medlemsstaterne. Desuden følger det af dom af 25. juli 1991, Rich (sag C-190/89, Sml. I, s. 3855), at udelukkelsen i artikel 1, stk. 2, litra d), i forordning nr. 44/2001 ikke kun finder anvendelse på voldgiftsager som sådan, men ligeledes på retssager, som vedrører voldgift. Dom af 17. november 1998, Van Uden (sag C-391/95, Sml. I, s. 7091), har præciseret, at en retssag vedrører voldgift, når den har til formål at opretholde retten til at afgøre tvisten ved voldgift, hvilket er tilfældet i tvisten i hovedsagen.

16 House of Lords har dernæst anført, at eftersom hele voldgiftsområdet falder uden for anvendelsesområdet for forordning nr. 44/2001, er det forbud, som er blevet nedlagt over for Allianz og Generali, hvorved de afskæres fra at anvende en anden procedure end voldgiftsproceduren og fortsætte den sag, som er anlagt ved Tribunale di Siracusa, ikke i strid med forordningen.

17 Endelig har House of Lords anført, at retterne i Det Forenede Kongerige har anvendt »anti-suit injunctions« i adskillige år. Ifølge House of Lords er denne praksis et effektivt middel for domstolen på stedet for voldgiften, som kontrollerer sidstnævnte, idet den styrker retssikkerheden ved at mindske mulighederne for konflikt mellem voldgiftsafgørelsen og dommen afsagt af en national domstol. Desuden ville den nævnte praksis, hvis den ligeledes blev vedtaget af retterne i de andre medlemsstater, bidrage til Det Europæiske Fællesskabs konkurrencedygtighed i forhold til andre globale centre for voldgift som New York, Bermuda og Singapore.

18 På denne baggrund har House of Lords besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er det foreneligt med forordning nr. 44/2001, at en ret i en medlemsstat afsiger en kendelse, hvorved en person afskæres fra at anlægge en retssag eller fortsætte en allerede anlagt retssag i en anden medlemsstat, med den begrundelse, at en sådan retssag er i strid med en voldgiftsaftale?«

Om det præjudicielle spørgsmål

19 Med spørgsmålet ønsker House of Lords nærmere bestemt oplyst, om den omstændighed, at en ret i en medlemsstat udsteder et forbud, hvorved en person afskæres fra at anlægge en retssag eller fortsætte en allerede anlagt retssag for retterne i en anden medlemsstat, med den begrundelse, at en sådan retssag er i strid med en voldgiftsaftale, er uforenelig med forordning nr. 44/2001, selv om forordningens artikel 1, stk. 2, litra d), udelukker voldgift fra dens anvendelsesområde.

20 En »anti-suit injunction« som den i hovedsagen omhandlede kan rette sig til en faktisk eller en potentiel sagsøger i en udenlandsk retssag. Som generaladvokaten har understreget i punkt 14 i forslaget til afgørelse, risikerer en person, som ikke efterkommer et sådant forbud, at blive tiltalt for foragt for retten, hvilket kan sanktioneres med straffe helt op til frihedsberøvelse eller beslaglæggelse af den pågældendes aktiver.

21 Både West Tankers og Det Forenede Kongeriges regering er af den opfattelse, at et sådant forbud ikke er uforeneligt med forordning nr. 44/2001, for så vidt som forordningens artikel 1, stk. 2, litra d), udelukker voldgiftssager fra dens anvendelsesområde.

22 Det bemærkes herved, at ved afgørelsen af, om en sag er omfattet af anvendelsesområdet for forordning nr. 44/2001, er det kun sagens genstand, der skal tages hensyn til (Rich-dommen, præmis 26). Mere præcist er det karakteren af de rettigheder, som sagen skal beskytte, der er afgørende for, om den er omfattet af anvendelsesområdet for forordning nr. 44/2001 (Van Uden-dommen, præmis 33).

23 En sag som den i hovedsagen omhandlede, der resulterer i vedtagelsen af en »anti-suit injunction«, er derfor ikke omfattet af anvendelsesområdet for forordning nr. 44/2001.

24 Selv om en sag imidlertid ikke er omfattet af anvendelsesområdet for forordning nr. 44/2001, kan den ikke desto mindre have konsekvenser, som er til skade for forordningens effektive virkning, dvs. som er til hinder for virkeliggørelsen af målene om udformning af fælles lovvalgsregler på det civil- og handelsretlige område og den frie bevægelighed for afgørelser på samme område. Dette gælder navnlig, når en sådan sag forhindrer en domstol i en anden medlemsstat i at udøve de beføjelser, som den er tillagt i medfør af forordning nr. 44/2001.

25 Det må derfor undersøges, om retssagen indledt af Allianz og Generali mod West Tankers ved Tribunale di Siracusa i sig selv er omfattet af forordning nr. 44/2001, og dernæst hvori konsekvenserne af denne »anti-suit injunction« består for denne retssag.

26 Det bemærkes herved, som generaladvokaten har anført i punkt 53 og 54 i forslaget til afgørelse, at hvis denne sag på grund af tvistens genstand, dvs. på grund af karakteren af de rettigheder, som ønskes beskyttet ved retssagen, såsom en påstand om skadeserstatning, er omfattet af anvendelsesområdet for forordning nr. 44/2001, er et forudgående spørgsmål vedrørende anvendeligheden af en voldgiftsaftale, herunder navnlig dens gyldighed, ligeledes omfattet af forordningens anvendelsesområde. En sådan konklusion understøttes af punkt 35 i Rapport om Den Hellenske Republiks tiltrædelse af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1978 L 304, s. 77, herefter »Bruxelleskonventionen«), udarbejdet af Evrigenis og Kerameus (EFT 1986 C 298, s. 1). Heri angives, at en lejlighedsvis prøvelse af gyldigheden af en voldgiftsklausul, som påberåbes af den ene part for at bestride kompetencen hos den ret, ved hvilken denne i henhold til Bruxelleskonventionen er blevet sagsøgt, er omfattet af sidstnævnte konvention.

27 Det følger heraf, af det af West Tankers ved Tribunale di Siracusa fremførte anbringende om manglende kompetence under henvisning til, at der foreligger en voldgiftsaftale, herunder spørgsmålet om sidstnævntes gyldighed, er omfattet af anvendelsesområdet for forordning nr. 44/2001, og det tilkommer udelukkende denne domstol at træffe afgørelse om dette anbringende såvel som dens egen kompetence i medfør af denne forordnings artikel 1, stk. 2, litra d), og artikel 5, nr. 3.

28 Den omstændighed, at en domstol i en medlemsstat, som normalt er kompetent til at behandle en tvist i medfør af artikel 5, nr. 3, i forordning nr. 44/2001, via en »anti-suit injunction« forhindres i at udtale sig i medfør af denne forordnings artikel 1, stk. 2, litra d), om samme forordnings anvendelighed i den tvist, som er blevet indbragt for den, svarer nødvendigvis til at fratage domstolen kompetencen til at udtale sig om sin egen kompetence i medfør af forordning nr. 44/2001.

29 Det følger først og fremmest heraf, at — som generaladvokaten har anført i punkt 57 i forslaget til afgørelse — en »anti-suit injunction« som den i hovedsagen omhandlede

ikke overholder det generelle princip, som kan udledes af Domstolens praksis om Bruxelleskonventionen, hvorefter hver domstol, for hvilken en sag er blevet indbragt, selv i medfør af de regler, som finder anvendelse på den, afgør, om den er kompetent til at træffe afgørelse i den sag, som er blevet indbragt for den (jf. i denne retning Gasser-dommen, præmis 48 og 49). Det bemærkes herved, at forordning nr. 44/2001 ikke, på nær visse begrænsede undtagelser, som ikke er af relevans i hovedsagen, bemyndiger til, at en medlemsstats rets kompetence efterprøves af en ret i en anden medlemsstat (dom af 27.6.1991, sag C-351/89, Overseas Union Insurance m.fl., Sml. I, s. 3317, præmis 24, og Turner-dommen, præmis 26). Denne kompetence afgøres direkte i medfør af den nævnte forordnings bestemmelser, herunder de bestemmelser, som vedrører forordningens anvendelsesområde. En medlemsstats ret er således ikke i noget tilfælde bedre i stand til at afgøre, om en ret i en anden medlemsstat er kompetent (Overseas Union Insurance-dommen., præmis 23, og Gasser-dommen, præmis 48).

30 Ved at hindre domstolen i en anden medlemsstat i at udøve de beføjelser, som den er tillagt i medfør af forordning nr. 44/2001, dvs. ved at hindre den i på grundlag af de regler, som definerer denne forordnings materielle anvendelsesområde, herunder artikel 1, stk. 2, litra d), at afgøre, om den nævnte forordning finder anvendelse, er en sådan »anti-suit injunction« samtidig i strid med den tillid, som de kontraherende stater gensidigt tillægger hinandens retssystemer, retsinstitutioner og domstole, og som danner grundlag for kompetenceordningen i forordning nr. 44/2001 (jf. i denne retning Turner-dommen, præmis 24).

31 Endelig ville en part — hvis Tribunale di Siracusa på grund af en »anti-suit injunction« var forhindret i selv at afgøre det forudgående spørgsmål om voldgiftsaftalens gyldighed eller anvendelighed — kunne unddrage sig retssagen blot ved at påstå, at der forelå en sådan voldgiftsaftale, og sagsøgeren, som anser aftalen for ugyldig, ude af kraft eller uanvendelig, ville være afskåret fra at få adgang til den almindelige domstol, for hvilken han har indbragt sagen i medfør af artikel 5, nr. 3, i forordning nr. 44/2001, og ville således være frataget en form for domstolsbeskyttelse, som han har krav på.

32 En »anti-suit injunction« som den i hovedsagen omhandlede er derfor ikke forenelig med forordning nr. 44/2001.

33 Denne konklusion understøttes af artikel II, stk. 3, i New Yorkkonventionen, hvorefter domstolene i en kontraherende stat, hvis der rejses sag om et forhold, hvorom parterne har truffet en voldgiftsaftale, på begæring af en af parterne skal henvise dem til voldgift, medmindre den finder, at den nævnte aftale er ugyldig, ude af kraft, eller at den ikke kan gennemføres.

34 Henset til det ovenstående skal det forelagte spørgsmål besvares med, at den omstændighed, at en ret i en medlemsstat udsteder et forbud, hvorved en person afskæres fra at anlægge en retssag eller fortsætte en allerede anlagt retssag for retterne i en anden medlemsstat, med den begrundelse, at en sådan retssag er i strid med en voldgiftsaftale, er uforenelig med forordning nr. 44/2001.

Sagens omkostninger

35 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Store Afdeling) for ret:

Den omstændighed, at en ret i en medlemsstat udsteder et forbud, hvorved en person afskæres fra at anlægge en retssag eller fortsætte en allerede anlagt retssag for retterne i en anden medlemsstat, med den begrundelse, at en sådan retssag er i strid med en voldgiftsaftale, er uforenelig med Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område.

Underskrifter